

MED NORSKE FRONTKJEMPERE TIL DE FALNES MINNETREFF I ØSTERRIKE

En folkehøytid som samlet over 10 000 deltakere

Like nord for byen Klagenfurt i Kärnten, rager en kegelformet skogkledt fjelltopp 1800 meter til værs. Det er Mons Caranhanus som er dens latinske, eller Ulrichsberg som er dens tyske navn. På det øverste platå står ruinerne av en kältisk kirke. Ved siden av denne ble det for 25 år siden reist et 18 meter høyt enkelt stålkors. Som et manende vartegn står det og skinner utover lavlandet.

Det er reist til minne om de falne fra verdenskrigen og frihetskampen og som et budskap, et testamente, fra dem som overlevde, til efterslekten:

*«Se, fedreland, dette bragte vi deg tilbake:
Vår troskap, vår tapperhet, vår kjærlighet,
viet gjennom tiuseners offer.
Det vil komme til å bety meget for deg,
idag og i all fremtid.»*

I kirkeruinens skip, på begge sider av midtgangen, ligger store steinplater med innhugne navn over falne og/eller avdelingen. På veggene er det festet stein- og bronsetavler med minneord og tall på avdelingers falne fra mange land i Vesteuropa. I koret et rundt alter med bjerkekors.

For et år siden oppsto ideen

om å arrangere en ukes fellesreise, ikke bare til Ulrichberg, men for å bese mer av landet Østerrike. Da ideen først var født, gikk følere ut blandt frontkjempere og andre interesserte med spørsmål om det var interesse for en fellesreise til Østerrike med Ulrichbergstevnet som hovedmål. Meningen var å fly til Wien og derfra reise med turistbuss over Salzburg, Berchtesgaden, Klagenfurt, Graz og tilbake til Wien. Turen var beregnet å vare 1 uke, fra tirsdag til tirsdag.

Reaksjonen var overraskende positiv og forberedelsene gikk sin gang. En sen høstdag

gikk så flyet fra Oslo med 30 deltakere. Fem danske, et ek-tepar og 3 mann, sluttet seg til i København. Seks norske var allerede dradd uken før som «forkommando», og disse møtte opp på flyhavnen i Wien med turistbuss og tok imot reiseselskapet. Fem tyske var også møtt opp for å slutte seg til bussturen. Allerede kl. 8.00 neste morgen troppet Wienerkamerater opp og førte oss til Wiener Zentralfriedhof. På gravfeltet for de falne fra siste krig, med ca. 2 000 falne, ligger også syv norske, to danske, 3 flamske, 2 wallonske og 2 hollandske sykesøstre. I den høstlige morgensolen tok vi

oppstilling foran gravene med et norsk flagg i midten. Så trådte en av våre norske frontkamerater frem og holdt en gripende tale som ble avsluttet ved at våre kvinner, hvorav flere tidligere frontsøstre, la ned en blomsterbukett med bånd i nasjonalfarger ved hver grav, fulgt av ett minutt stillhet mens flagget ble senket til hilsen.

Forsamlingen begir seg så over til det store korset som står sentralt på gravfeltet. Mens en hornblåser fra Bundesheer blåste «Ich hat einen Kameraden», mintes en østerriks krigskamerat alle de falne

(Forts. side 7)

Generalstabsjef oberst Hatledal krevde mobilisering 4. april 1940 men ble ignoreret av den ansvarlige regjering

I 1950 årene gjorde LO's tidligere formann, Odd Fossum, kjent en rekke nye og oppsiktsvekkende opplysninger fra de kritiske dager i 1940, som vi har fått tillatelse til å offentliggjøre:

Unde krigsfangenskapet på Grini i mai 1940 fortalte oberst Hatledal viktige ting som ikke ble tatt med i hans vitneforklaring i Quisling-saken. De er heller ikke på annen måte kommet offentligheten til kunnskap.

Etter hva obersten har fortalt medfanger og offisersvenner, gjorde han den 4. april 1940 på Generalstabens vegne fortvilte forsøk på å vekke en sovende regjering. – Han oppsøkte regjeringen Nygårds vold og anmodet den så innstendig som mulig om å sende ut mobiliseringsordre snarest.

Men overfor en så tungt sovende regjering måtte den våkne oberst gi tapt. Sjusoveren, utenriksminister Koht – som vitterlig satt inne med de beste og mest alarmerende opplysninger – hadde den trygt sovendes intetanende måte å vurdere på. – Dessuten var regjeringmenn sterkt opptatt av komitemøter og budsjett-tanker, – hvorfor Generalstabens representant ble høflig men bestemt avvist.

Den fedrelandssinnede oberst Hatledal som både følte og forstod situasjonens alvor, kunne ikke slå seg til ro med regjeringens sove-middel: – «Me stand på nøytrali-

tetens trygge grunn!» (Som f.eks. under Altmarksaffæren i Jøssingfjord.) – Obersten søkte derfor pliktskyldigst audiens hos sin høyeste militære sjef, H.M. Kongen. Under denne audiens bad han kongen påvirke sitt høye råd, slik at mobiliseringsordre kunne bli sendt ut snarest mulig, – tiden var jo etter alle solemerker å dømme meget knapp. Men i likhet med de tyske forhandlere på Elverum, ble også Generalstabens representant møtt med et kongelig NEI.

På dette avgjørende punkt var det altså ingen meningsforskjell mellom konge og regjering.

Her bør det tilføyes at utenriksministeren – i tillegg til de alarmerende telegrammene han gikk med i jakkelommen – en måneds tid tidligere hadde fått førstehåndsupplysninger fra Tyskland. En landskjent representant for norsk skipsfart hadde vært i Berlin i et meget viktig oppdrag som det lyktes ham å bringe i havn til stor fordel for norske interesser. Under heimfarten møtte han herr Koht i København og avtalte konferanse med ham under jernbanereisen gjennom Sverige. Utenriksministeren fikk da de aller mest alar-

merende førstehåndsmeldinger om hva som var i gjære i Tyskland overfor de nordiske land. Han ble meget tydelig og meget inn-trengende rådet til å mobilisere så effektivt og så omfattende som bare mulig, da rederen anså full mobilisering hurtigst mulig som siste og eneste sjanse for Norge til å bevare freden.

Hvordan den sjøkløke Kohl reagerte, vet nå alle. Norge fikk betale og de forhåndenværende syndebukker fikk skylden. –

Dersom utenriksministeren hadde gitt sin konge, regjering og storting sanne og fullstendige opplysninger istedfor halvkvædet vise, må en kunne regne med at det ville blitt reagert noenlunde forstandsmessig. Istedetfor et kongelig nei til oberst Hatledal den 5. april, ville det ventelig blitt et håndfast ja. Og noe kongelig nei på Elerum ville det ikke blitt behov for.

Det er forståelig at en nå etterpå søker å lege samvittighetens åpne sår med bautaer og pompøse betraktninger i tale og skrift. I sannhetens navn kan en dog ikke fra-falle den moralske rett og plikt til å helle denne malurt i makthavernes beger. Det er alltid aktverdig å si sannheten.

Det er menneskelig og tilgivelig å være utilstrekkelig og derfor be-

(Forts. side 6)

HVORFOR IKKE FLERE OFFENTLIGGJØRELSER?

På nytt er det gjort interessante loftsfunn, og denne gang fant man over 3500 fotos fra krigstiden, og som ifølge Dagbladets «historiejournalist» gir uvurderlige nye opplysninger om krigstiden. Så sensasjonelle var disse fotoene at Dagbladet følte seg beføyet til i 3 dager på rad å offentliggjøre enkelte av dem. Spesielt merket man seg kanskje dobbeltsidene med fotos over såkalte NS-barn i Ungdomsfylkingens uniformer. Disse, dengang barn, kaster altså nytt lys over okkupasjonen. Tydeligvis har ikke Dagbladets historiemedarbeider tidligere oppdaget under sin «forskning» at NS hadde en ungdomsbevegelse.

Disse, dengang 10–12 åringer som er avbildet, er nå mennesker i 50-årene, og det bør antas at både de selv og deres barn, svigerbarn, familie osv. fryder seg storligen ved denne offentliggjørelse i «historisk» sammenheng.

Ettersom Dagbladets «historiejournalist» tydeligvis har store huller i sitt kjennskap til okkupasjonen (1940–1945) må det være riktig, om enn bare i stikkordsform å gi ham noen tips om aktuelle emner som nå etter hvert burde taes opp av ham. Gjerne i Dagbladet. Økning i løssalget er garantert.

Nedenstående forslag til fotoreportasjer vil sikkert gi både de impliserte, deres etterkommere med familier osv. all grunn til fryd og glede. Litt ærlig historieforskning kan da umulig skade noen?

La oss nå endelig få en skikkelig reportasje om gode LO-nordmenns innsats på tyske festningsanlegg under krigen. Ca. 150 000 gode nordmenn arbeidet frivillig hos tyskerne, og noen klarte til og med å komme i slikt arbeid før krigen var slutt i Nord-Norge.

(Forts. side 8)

Kristelig innstilling

«Esther viste seg å være et funn. Hun var kristelig innstillet, grunnsolid og *hatet tyskerne av hele sitt hjerte*».

Dette leste jeg i Eiliv Hauges: «Mannen som stjal Galtesund». Undrende, Mandal.

OPIUM og RELIGION

Karl Marx hevdet som kjent at religion var opium for folket. Idag kan vi vel si at opium er blitt religion for samme . . .
Abonnett, Hurdal.

Penger, penger, penger . . .

Vi vil ha erstatning. Disse påtrengende ord albuer seg frem overalt, de skyver alt til side, de trækker over sårede, de trækker over lik: «Penger, penger, vi vil ha erstatning».

Moren som mister en sønn, faren som mister et barn, fanger i fedrelandets navn, ja, alle vil ha erstatning.

Sorgen er ikke lenger hellig, den bærer ingen slik lidelse eller slikt savn i seg, at man glemmer erstatningen. Det er som en uhyggelig visjon, at slike mennesker overfor en ulykke først ser etter momenter som byr erstatning. Ar-

beidsgiveren, materiellet, vegstyret, de andre, han, jorden og himlen . . . gi meg erstatning.

Jeg spør: Hvem KAN erstatte deg ditt barn? Jeg svarer: din egen sorg. Sorgens mynt er en hån mot ditt barn.

Jeg spør: Hvorfor vil du ha erstatning din innsats for ditt land? Hvar det ikke stort dette å kunne delta med et offer?

Jeg svarer: Jo, det var stort, så stort at jeg ikke fatter du vil veksle inn ditt offer. Slik at du har bare klingende sølvmynter tilbake, men intet offer.

Solveig H., Mo i Rana.

Noe for Stortinget

Jeg er ikke helt sikker på om det var senatet i det gamle Rom eller hos styret i oldtidens aristokratiske krigerstater Sparta at man hadde en effektiv medisin mot altfor virksomme forslagsstillere. Senatet – eller styret – hadde i hvert fall en form for ansvar, der i all sin rigorøse strenghet hadde en sunn tanke: Den som møtte frem med et forslag måtte fremme dette med en strikk (silkesnor) om halsen. Ble nu forslaget forkastet trakk man ganske enkelt strikken til, så var man ferdig med den saken.

Dersom det gjaldt å unngå en mengde parlamentarisk vrøvl, benkeforslag og annet uvesen, så har jo unektelig dette atskillig for seg.

Det ville utvilsomt redusere antall forslag i betydelig grad og dermed også debattene. Hvilket alt sammen ville bidra til hurtig og effektiv behandling av kartet.

Men dette må for all del ikke oppfattes som noe forslag!

Frantz Bakken.

PRISPOLITIET

Det norske folk er ikke klar over at 85% av Prispolitiet folk var gode jøssinger under okkupasjonen. Et fåtall var NS.

Når publikum henrykt hadde fått kapret seg melk og fløte og egg, som av myndighetene var tiltenkt barn, syke og gamle, så frydet de seg over å ha lurt Prispolitiet, hvilket de igjen mente var det samme som NS.

De tenkte ikke et øyeblikk

over at dersom det ikke hadde vært et NS-parti, så ville landet likevel hatt sitt prispoliti.

Nu kunne man lure prispolitiet og smykke seg med samtidig en viss patriotisk glorie. For disse folk ville selvfølgelig ikke ha gått bakveier for å få melk, fløte og egg, dersom vi ikke hadde hatt et NS-infisert prispoliti? Nei, så stygt vil jeg ikke tenke om dem.

Eller hva?

Gammel abonnent.

Injurierende

Herr redaktør.

Jeg viser til følgende grove, injurerende påstander i SV-organet «NY TID» desember 1984:

«Forbindelsene mellom Institutt For Norsk Okkupasjonshistorie og bombekasteren Petter Kristian Kyvik – og videre til de vanvittige henrettelsene på Hadeland 21. februar 1981, er blitt synlige.»

Siv

SVAR: Påstanden ble satt frem av journalist Per Bangsund i boken «Arvtakerne», som «NY TID» refererte til.

Vi kan bare beklage at du er blitt mobbet på grunn av dette oppkok av løgner, og vil igjen underskreke at hverken INO eller «FOLK OG LAND» har noen som helst forbindelse med de grupper du nevner.

Red.

Hva lærer historien oss?

Den klare fremstilling av de historiske begivenheter leder også frem til klare slutninger:

A. Da den 2. verdenskrig var et faktum befant de stridende parter seg i en desperat situasjon. Man måtte forutsette at alle midler ville bli tatt i bruk fra begge sider for å hindre at sluttresultatet skulle bli et militært nederlag.

B. Ingen av partene ønsket å føre krigen i sitt eget land. De førte den helst på fiendens mark. Var dette ikke mulig hadde de ingen skrupler med å trekke inn andre nasjoner. Her gjelder: «Right or wrong, my

country».

C. Stater, viss territorium kunne være av strategisk betydning, befant seg i konstant fare så lenge konflikten pågikk. Det gjaldt både mulighetene for direkte angrep, og provokasjoner som kunne få motparten til å handle overilet.

D. At de krigførende utarbeider studier for tiltak på nøytrale staters grunn forteller lite om onde hensikter. Det er generalstabenes fordomte plikt å vurdere alle sansynlige alternativer. Svikter dette kan stater havne for krigsrett.

At planene utvikles til

fullstendige angrepsplaner forteller om høy beredskap, men intet om hva som skal til for at de settes i verk.

Selv når troppene trekkes sammen og innlastes kan aksjonen avbrytes. Angrepet kan sogar settes igang, og den nøytrale stats territorium krenkes med krigshandlinger. Fremdeles har man bare begått en smule nøytralitetskrenkelser om man stopper der og vender nesene hjemover.

Avstanden fra blodtørstig overfallsmann til vennligsinnet alliert er härfin. Grensen trekkes av den psykologiske krigføring. Over en årrekke vil sogar «historie»-skrivningen fun-

gere som den psykologiske krigføringen forlengede arm.

E. Ved utbruddet av Den 2. verdenskrig var Norges første skritt å avgi erklæring om absolutt nøytralitet.

Begge de krigførende visste at dette var tomme ord. Alle deler av forsvaret var forfalt og forsvarsviljen i folket var undergravet.

Tiden etter krigsutbruddet ble ikke brukt til effektive tiltak for styrking av nøytralitetsvernet.

Det er ingen grunn til å klage over at stormaktene trakk Norge inn i krigen. De varetok hardhendt sine egne interesser.

Regjeringen Nygårds-

vold hadde ansvaret for å varetta Norges. Fra Jøs-singfjord sendte den innbydelse til begge parter. Begge aksepterte og ungikk såvidt kollisjon på målstreken.

Med en hederlig og kraftfull nøytralitetspolitikk var Norges nøytralitet blitt respektert. Landet hadde blitt stående utenfor krigshandlingene i denne fase av utviklingen. Hva som senere hadde hendt kan man bare gjette seg til.

Vi kommer tilbake med omtale av bokens neste kapittel som har fått titelen OVERFALL. Hadde vestmaktens planer ført frem hadde vel titelen vært HJELPEN KOMMER.

A.I.B.-FAKTA:

DEN BRITISKE KRIGSFØRING

I januarnummeret av Folk og Land ble det ut fra britiske kilder påvist at det var konsentrasjonsleirer også i England under krigen, som det forøvrig er i alle krigførende land.

Denne artikkel skal handle om krigføringen, men da konsentrasjonsleirene også er en del av denne, vil det her bli tatt med et sitat fra boken «Advan-

ce to Barbarism» av den kjente britiske historiske forfatter F.J.P. Veale, s. 17:

«Det var ikke noe offisielt forbud mot å uttale sin mening, men personer som våget å uttale meninger som myndighetene mente kunne være til hinder for krigsanstregelsene, ble satt i fengsel uten at det ble reist rettsak eller spesiell anklage mot dem.»

Som dette viser, var det under krigen ingen reell forskjell på behandlingen av opposisjonelle i Tyskland og England. Forskjellen er bare at Tyskland tapte krigen, og da det som bekjent er seierherren som skriver historien, er det etter krigen skrevet tusenvis av bøker og innspilt utallige filmer om de tyske leirene, mens de britiske er blitt helt fortiet som om

de ikke har eksistert.

Også når det gjelder den direkte krigføring, vil det bli benyttet britiske og delvis franske kilder.

Da tyskerne den 10. mai 1940 gikk til angrep på vestfronten, skulle man ha trodd at også britene ville ha satt inn alle sine disponible midler for å få stoppet den tyske fremmarsj. Men det ble ikke gjort.

De hadde andre planer. Dagen etter at det tyske angrepet tok til, og samme dag som Churchill overtok etter Chamberlain, ble 18 tyske bombefly sendt langt inn over Tyskland for å bombe en jernbanestasjon og deler av en by som strengt tatt ikke var militære mål. (Count Léon de Poncins: «State Secrets», s. 36).

(Forts. side 6)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktører:
KARE HAUGERUD KJELL B. SCHREINER
Ansv.
Forretningsfører:
H. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 10-14 og onsdag kl. 17-20.
Telefon: (02) 19 06 71 - (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 80,- (i omslag kr. 100,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248
Abonnementet (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr.spattem.m. Minstepris kr. 50,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.
Trykk: Viking Boktrykkeri A/S.

Myter om krig og overfall

På side 4 fortsetter annen artikkel om verket «Norge i krig», bind 1.

Når vi vier dette så stor oppmerksomhet er det fordi det her åpnes mulighet til en samlet vurdering av den «statsautoriserte» historieforskning og vise hvor den står idag.

Samtidig oppsummeres våre synspunkter på denne historieskrivning. Noe vil sikkert bli oversett og kan hende feilvurdert. Vi oppfordrer derfor våre lesere til å fremme sine synspunkter, om de har noe å tilføye.

SANNHETEN SKAL FREM

I nr. 9/10 av «FOLK OG LAND» hadde vi et innlegg av «Finnmarking i Tønsberg», (overskrift: «EN BAUTASTEIN») der det bl.a. het:

«Til minne om våre tapre norske soldater som i 1944 kjempet mot Finnmarks kvinner og småjenter, som voldtok dem og snauklippet dem i kongens og fedrelandets navn».

«FOLK OG LAND» har grundig undersøkt påstandene fra «Finnmarking i Tønsberg», og beklager her ved at innlegget fikk spalteplass. Fra mange hold får vi opplyst at 2. Bergkompani gjorde en stor innsats i Finnmarken den gang, der det skaffet frem mat og utstyr, og tok opp tusener av miner som lå henslengt overalt. I det hele tatt ytet kompaniet finnmarkingene all mulig hjelp. I et brev til «FOLK OG LAND» skriver en rettsindig offiser i 2. Bergkompani: «Soldatene i kompaniet har selvsagt aldri voldtatt noen kvinne og har heller aldri snauklippet Finnmarks kvinner og småjenter. Det forekom noen få tilfeller av snauklipping etter opplegg av FINNMARKINGER. Slik snauklipping kaller jeg og andre for GORILLAER I HAGEN. Det skal ikke være mulig å karakterisere et kompani på 233 soldater - 40 år senere - med hva 5 av dem gjorde. Dette var et utslag av den norske nationalidrett-snauklipping av kvinner som hadde hatt samkvem med tyske soldater». (sitat slutt)

«FOLK OG LAND» bestreber seg på å være et vederheftig organ, der sannheten om norsk okkupasjonshistorie kommer frem. Også den som gjelder andres GODE tjenester.

Det gjorde den ikke i innlegget fra «Finnmarking i Tønsberg».

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17-20, tirsdag kl. 10-14, onsdag kl. 17-20.
Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.
Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

Talen ved norske frontsoestres graver i Wien den 3. oktober 1984

I forbindelse med beretningen om norske frontkjempers reise til DE FALNE MINNETREFF I ØSTERRIKE, som vi har med i dette nummer, kan vi nedenfor gjengi talen som en av åre frontkjempere holdt på æreskirkegården i Wien:

Kjære venner!

Vi er samlet her i dag på denne æreskirkegård i Wien ved gravene til 7 av våre falne norske frontsoestre for å minnes dem.

Den 10. september 1944 falt de som ofre under et bombeattak her i Wien da de stod i aktiv Røde-Kors tjeneste. I alt 16 europeiske frivillige sykesøstre ligger her begravet. 2 fra Holland, 5 fra Belgien, 2 fra Danmark og 7 fra Norge. Her fant de sitt siste hvilested.

Vi står her ved gravene til 7 tapre unge norske kvinner som offisielt er glemt i vårt fedreland når det tales over falne i den siste verdenskrig.

Først i 1979 klarte man å identifisere disse gravene, og det ligger et iherdig arbeide bak dette. Vi er takknemlig overfor dem som muliggjorde dette. En av dem som deltok i dette oppofrende arbeide uttalte:

«Ich rufe alle Kameraden und Kameradinnen auf, bei einem Besuch in der schönen Stadt Wien unsere DRK-schwester nicht zu vergessen! Schenkt ihnen ein Blümlein aus der Hei-

mat, schmücht die Gräber, und vor allem vergiss sie niemals, denn in Liebe und in Treue für Europa und in aufopfernder Nächstenliebe haben diese Frauen und Mädchen Tausende von verwundeten gepflegt und ihnen geholfen, egal ob Freund oder Feind.»

Nå står vi her, en liten flokk nordmenn, ved deres graver for å bringe en hilsen hjemmefra.

Disse norske kvinner deltok som frivillige i det tyske Røde Kors som sykesøstre. De var i den tilstand at de ville, at de kunne og at de turde hjelpe, og de reiste ut i full visshet om at hjelpen trengtes sårt. De handlet i Røde Kors' beste ånd. Siden Florence Nightingales dager har Røde Kors høye moral vært gjeldende blant siviliserte folk: Inter arma caritas.

Visse medmenneskelige tiltak har dispens fra de ellers nådeløse krigslovene. Fra raskapen og grusomhetene. Dispens nettopp fordi det er raskapen og grusomhetene disse tiltak bøter på.

Våre norske frivillige sykesøstre som stod i Røde Kors-tjeneste ble utstyrt med Røde Kors pass, og med skriftlig dokumentasjon om at de stod under beskyttelse av Genferkonvensjonen. Deres virke var ubestridelig rettmessig, og de handlet ut fra barmhjertighetsgrunner. Men da denne nådeløse krig tok slutt så ble disse tapre kvinners innsats tolket på en annen måte. Den ellers så stolte Røde Kors-ånd måtte vike i vårt fedreland. Men la det være sagt utvetydig og klart at deres innsats i Røde Kors blir ikke mindre av denslags tolkninger som ble basert på en politisk oppfatning, og vårt land burde føle stolthet ved å ha fostret slike kvinner som virkelig turde!

Disse våre frivillige sykesøstre som ligger begravet her viste i sannhet hva de stod for, og det ble krevet det ytterste av dem, - og de ga deres liv i aktiv Røde Kors-tjeneste.

Det er en sår, men samtidig en kjær handling vi deltar i her. Det er også bittert for oss som står her, ettersom heller ikke vi har klart å fremme deres berettigede krav om full anerkjennelse for deres innsats. Vi vet hva deres innsats betød, men vi mangler ord for å tolke våre følelser.

Vi hilser dere falne frontsoestre:

MÅLRID TEIGLAND

fra Laksevåg

HENNY WICK

fra Grimsøy

STELLA JAKOBSEN

fra Aspunsvik

ADA ERIKSEN

fra Bergen

RUTH OLSEN LIE

fra Idd

ELSE JOHANSEN

fra Kongsberg

ELSE KARSVAGEN

hvis identitet det ennå ikke har lyktes å fastslå.

Vi minnes dere i ærbødighet og i takknemlighet. Deres navn vil alltid være knyttet til vårt lands historie uansett hvordan man enn vil velge å tolke denne i fremtiden.

Vi lyser fred over deres minne.

La oss minnes våre falne frivillige norske frontsoestre med 1 - ett - minutt stillhet.

SRK:

MYTER OM KRIG OG OVERFALL (2)

Vi er nu kommet frem til det kapitel i boken som har fått tittelen:

«FORSPILL»

La det med en gang være sagt om dette kapitel, og om resten av Grimnes' arbeide, at de faktiske historiske begivenheter stort sett synes korrekt beskrevet og at tendensiøse ytringer er lite merkbare. Selv de alliertes planer og direkte aksjoner mot Norge virker fullstendig avklart. Dette er jo intet lite fremskritt med tanke på at historiefremstillingen hittil krampaktig har strevet for å bortforklare de faktiske forhold.

Om noe skal kritiseres må det være det som er utilstrekkelig beskrevet og mulige feilaktige tolkninger av de begivenheter som er beskrevet. Her finnes det en del å arbeide med.

NORSK BEREDSKAP

Under omtalen av den norske nøytralitetserklæring, og de tiltak som ble truffet for å verne nøytraliteten, får vi vite at marine og flyvåpen ble mobilisert i sin helhet. Kystbefestningene ble bare delvis mobilisert i sin helhet. Krystbefestningene ble bare delvis mobilisert, og det ble bare innkalt enkelte spredte avdelinger av hæren.

En fyldig omtale av disse tiltak og deres verdi burde vært på sin plass. Hvori bestod den norske marine og flyvåpenet? Hvor store avdelinger av hæren ble innkalt? Hvilken trening og hvilket utstyr hadde de? Hva ble umiddelbart foretatt for å styrke forsvaret? I hvilken grad kunne dette tjene til å avvise nøytralitetskrenkinger?

Hvilke kystbefestninger ble satt i beredskap? Var det kanskje i Oslofjorden og Kristiansand at «nøytraliteten» skulle vernes mot tysk angrep?

Det var bare ved disse befestninger at det ble løst skudd da angrepet kom. Lå resten av kysten åpen for allierte krenkelser? Hvilke ordre utgikk til den militære ledelse om fast nøytral holdning og avvising av nøytralitetskrenkelser av enhver art?

Uten en oversikt over den tilstand det norske forsvar befant seg i da storkrigen brøt ut, blir meget av det man kan lese i resten av boken ubegripelig, og egnet til å latterliggjøre de offiserer og soldater som

prøvde å gjøre motstand mot det tyske angrep.

Svarene på disse spørsmål vil også avløse i hvilken miserabel forfatning landets ansvarlige myndigheter hadde satt det fedreland som de plutselig ble så glad i. Vi skal senere få vite at man blir «folkehelt» av mindre i Norge.

FINLANDSKRIGEN

En merkelig vekt tillegges Finlandskrigen som utløsende faktor for angrepet på Danmark-Norge.

Om noen i 1939 trodde på «hjelp» til Finland som reell grunn for de alliertes krav på gjennommarsj over Norge-Sverige, så må vel slik godtroenhet ha forduftet i 1985?

Hva skulle et alliert «hjelp»-korps ha foretatt seg i den vinterkrigen? Det måtte ha blitt en tragi-komedie i de karlelske skoger. De allierte har neppe vært helt uvitende om sine egne styrkers mangelfulle trening for slike forhold.

Som påskudd for åpning av en front i Norge og muligens Sverige var sikkert hjelp til Finland vel egnet, og landingsplasser i Nord- og Vest-Norge var jo en nødvendighet.

Franskmennenes appetitt på denne løsning er lett å forstå. Engelskmennene førte vel like gjerne krigen i Frankrike. De tildeles derfor god attest for å være mindre opptatt av disse planer.

QUISLINGS BETYDNING.

Møter med de tyske ledere.

Dette er et forvirrende område som det kan skrives bøker om. To myter burde vi kunne ha vært spart for i Grimnes' fremstilling:

1. «Han foreslo at Nasjonal Samling skulle ta regjeringmakten og oppfordre Tyskland til å sende tropper til Norge.»
2. «Utvalgte nordmenn burde snarest mulig dra til treningsleir i Tyskland. Deretter måtte de knyttes til tyske særkommandoer som i all hemmelighet skulle sendes til Norge på kullskip for å delta i kuppet.»

Det er riktig at ungdommer deltok i et studie- og vennskapsmøte i Berlin i en uke. Ingen av dem hadde den ringeste følelse av at det dreiet seg om noe annet, og de mottok ingen opplæring

av noen art som var brukbar i slike kupplaner. De biltepent og pyntelig hjem til Norge og før hver til sitt. Ingen av dem ventet på tysk landgang i Oslo havn den 9. april. Det var nå ellers en satans tungvint måte å reise hjem til Norge ombord på kullbåter!

Intet av ovenstående gjenfinnes på noe nivå av den tyske planlegging for angrepet mot Norge.

Det dreier seg altså kun om innhold av samtaler mellom Quisling og ledende tyske personer om svært mangelfulle kunnskaper om forholdene i Norge. Det burde derfor være mest nærliggende å anta at dette er tanker fremkastet fra tysk side.

De utsagn som tillegges Quisling i dokumenter fremlagt under prosessen mot ham, eller som senere måtte være fremkommet, er produkter av et opptil fem gangers oversettelses- og referat-forløp. I hvert ledd har saksbearbeideren hatt sterke motiver for å fokusere på egne interesseområder samt gi utsagnene valør som tjente disse interesser. Ikke minst i den siste fase som skulle tjene rettsforfølgelsen forelå det en atmosfære av hets og forfølgelse som oppmuntret til bruk av de valører som best tjente det forventede domsresultat. Det var neppe hyggelig å bli mistenkt for silkefront-tendenser i de dager.

Norsk historieforskning burde snart kunne fri seg fra disse myter, men da seiler man i rettsvikets «minefelt». Der er det vel mest opportunt å styre unna. Dommen er falt. Historikere bør ikke «siden komme hen til andre resultater.» Alle forstår at det ville være usundt.

Så får man heller sette stipendiatene til å telle antall NS-medlemmer i Sogn og Fjordane og fordele dem på kjønn og yrkesgrupper.

Videre i boken: «Etter sitt første møte med Quisling gav Hitler ordre til at den militære ledelse skulle undersøke hvordan Tyskland eventuelt kunne angripe Norge.»

Som innpassing i tid er dette muligens riktig, skjønt det vil være forbløffende om ikke meget av dette studium forelå. Hva annet brukes generalstaber til i fredstid?

Dersom utsagnet også innebærer at møtet med Quisling var alt Hitler hadde å bygge på da han traff sin beslutning,

velger man å overse utenriks- og etterretningstjenestens rapportering. Det meste av det som fremgår om samtalen kunne man lese seg til i norsk og utenlands presse. Quislings synspunkter var stadig gjentatt i Fritt Folk.

POKERSPILL MED NØYTRALITETEN

En del av den historiske fremstilling fortjener å bli siteret i sin helhet:

«I desember 1939 ble tre skip i britisk tjeneste torpedert utenfor norskekysten. Vestmaktene mente at det skyldtes en tysk ubåt, og at det hadde skjedd innenfor norskegrensen. Etter krigen viste det seg at de hadde rett i begge påstandene. Vestmaktene holdt på at Tyskland her hadde utnyttet norsk nøytralt område til krigsoperasjoner uten at Norge hadde hindret det. Det gjorde at vestmaktene ble mer tilbøyelige til selv å gripe inn på norsk territorium.»

Etter en omtale av de alliertes planer om besettelse av Narvik og malmfeltene i Sverige kan vi videre lese:

«Vestmaktene måtte regne med at Tyskland ville reagere på en slik aksjon. For å beskytte Norge mot tyske mottiltak tok planene sikte på en alliert besettelse av Trondheim, Bergen og Stavanger.»

Fra begge sider ble det altså påstått at Norge ikke selv kunne verne sin nøytralitet, og man anså seg dermed berettiget til selv å gripe inn for å verne sine interesser på norsk område. Begge ønsket også å «hjelp» Norge mot den annen part. Noe var de altså enige om. Og kanskje ikke helt uberettiget?

På flere steder omtaler Grimnes de alliertes forutsetninger om stilltiende norsk samtykke ved aksjoner i Norge. Hvorledes kom de på slike tanker? Var det kanskje noe i påstandene om at vestmaktene var underrettet om den faktiske norske holdning? Hvilken forskningsinnsats er nedlagt for å avklare slike forhold?

I Jøssingfjord kom den klare norske demonstrasjon av holdningen til nøytraliteten. Norske stridskrefter var til stede.

Når Grimnes skriver at «de hadde ordre om ikke å bruke makt» er dette en for «nøytral» formulering. Det var ingen stående ordre. De fikk der og da ordre om ikke å bruke makt mot den engelske inntrenger.

Tydeligere kunne det ikke sies, og begge parter oppfattet signalet. Her må man også se inntrengningen som en engelsk provokasjon for å se hvorledes Norge ville reagere i praksis. Svaret var at det ikke ble gjort motstand mot engelsk inntrengning.

«Inntil «Altmark» hadde ikke den lille staben som arbeidet med operasjon «Weserübung», inntrykk av at Hitler hadde besluttet seg for å gjennomføre operasjonen. Nå bestemte han seg.»

Også vestmaktene tok imot invitasjonen fra regjeringen Nygårdsvold. Den 12. mars var instruks for deres operasjon klar.

«7. april begynte britiske tropper å gå ombord. . . . som skulle til Narvik og Trondheim.» «Ved Forth blev fire bataljoner, som skulle til Bergen og Stavanger, lastet på fire kryssere . . .»

Beskrivelsen av vestmaktene mineutlegging den 8. april, går ut på at utleggingen av miner ved Bodø var et faktum, ved Molde en skinmanøver med tomme oljefat, ved Stadt blev utleggingen oppgitt p.g.a. tysk aktivitet i området.

Videre berettes:

«Til slutt gjennomførte altså vestmaktene en sjømilitær operasjon mot norsk område samtidig som de holdt seg i beredskap for landmilitære tiltak.»

Det hele munnet altså ut i to tiltak:

1. En minelegging som stadig var blitt foreslått, men skjøvet tilside, og
2. landingsoperasjoner, som var forberedt, men som avhang av tyske mottiltak mot mineleggingen.»

Det er ingen tvil om at vestmaktene gjerne skjøv ansvaret for sine operasjoner over på Tyskland.

Landgangsoperasjoner over store havstrekninger er uhyre sårbare operasjoner. Mener virkelig Grimnes at hans allierte først skulle legge ut minene og så sitte og vente til den tyske ubåtflåte var kommet i posisjon og flyrekognoseringen intensivert, så skulle man sende sine landgangstyrker i døden?

Er det ikke mer sansynlig at planen var å legge ut miner samt bringe flåtestyrkene på plass for avskjerming mot syd, og dernest med all kraft og hurtighet gjennomføre besettelsen av de norske byer?

Vestmaktens angrep var innledet, men ble forkludret av at betydelige tyske styrker allerede var i området. Vestmaktene trengte altså først inn på norsk territorium. Tåkelegging er vanlig under sjøoperasjoner. Ovenstående er en bedrøvelig reminisens av etterkrigstidens «historie» – skrivning.

Hadde vestmaktens planer lyktes, kunne tyske mottiltak bare kommet over land, gjennom Syd-Norge og antagelig Sverige. Det ville ha blitt en krigsskueplass med forferdelige tap og lidelser for det norske folk, sammenlignet med den «lovely war» som ble resultatet. Det var den gave vestmaktene tiltenkte Norden. Man får «be Gud bevare oss for våre venner» i slike tider.

Det tyske angrep på Norge hadde en effekt som lite påaktes. Det fungerte også som en genial avledningsmanøver. Ved praktisk talt å ta vestmaktene på ordet, og komme dem litt i forkjøpet i Norge med innsats av relativt små styrker, blev all oppmerksomhet vendt i denne retning. I fred og ro blev oppmarsjen mot Frankrike gjennomført og vestmakten blev slått «knock out» i full overenstemmelse med Hitlers førsteslags-taktikk.

Den tyske generalstab var neppe blind for disse mulighetene. Et vidunderlig norsk ordsprog fant også sin bekræftelse: «Den som graver en grav for andre faller selv deri.»

VAR DET INGEN SOM FORSTOD?

I bokens innledning annonserer Grimnes at han skal av-

dekke nye helter i Norgeshistorien. Gjennom hele det første kapittel kan spores en systematisk oppbygging av disse «helter». Det skjer ved bagatellisering av deres tilsynelatende mangel på frykt for at Norge skulle bli trukket inn i krigen. Etter hvert som det begynner å lukte mer svidd, forklares mangelen på tiltak med tilliten til at vestmaktene skulle komme først, og da var det bare behov for symbolsk motstand.

Dette var altså ingen nøytralitetspolitikk, slik man hadde forpliktet seg til å føre den for det norske folk.

De ansvarlige norske myndigheter trodde de kunne føre Tyskland bak lyset og bli forstått av Vestmaktene.

De eneste som blev lurt var majoriteten av det norske folk. Den synes fremdeles at stormakter i krig bør bøye seg for protester alene.

Signalene var mange og lett synlige.

Ved krigsutbruddet var Norges forsvar og folkets forsvarsvilje undergravet og uten nevneverdig militær betydning.

Dette fordret en kraftinnsats fra første stund for å demonstrere viljen og evnen bak nøytralitetserklæringen. Lite blev gjort, og hovedsakelig rettet mot eventuelle krenkelseser i syd, fra Tyskland.

Norsk presse og kringkasting la ingen demper på sine vestorienterte sympatyringer.

Mange andre detaljer bidro til å gjøre bildet klart for begge krigførende. De forstod signalene og handlet deretter.

Bekymring med økonomi

og arbeidsløshet brukes som forklaring på regjeringens handlingslammelse når det gjaldt å styrke den militære beredskap.

Innkalling av landets ungdom til militærtjeneste og nøytralitetsvakt måtte da være et bedre og mer økonomisk tiltak mot arbeidsløsheten enn trygd?

Arbeidsløsheten forsvant visst nokså momentant etter den 9. april. I det tåkeslø som utlegges for å dekke over regjeringens mangler inngår også forklaringer som at den ikke var verre enn andre. Vestmaktene feiltolket Hitler. Stalin gjorde det samme. Da var det vel kanskje ikke så galt at Koht lurte på hvor de tyske flåtestyrker tenkte seg hen som stevnet opp gjennom Kattegat, selv om det ikke var så mange mål å velge mellom, om man tar en titt på kartet.

Inneholder ikke dette en grov undervurdering av landets nye «helter». De var da hverken dumme eller blinde? Men handlingslammet var de. Det er ikke stort man kan gjøre når det er for sent.

Det fantes folk i Norge som så det meste. De skrev artikler og holdt foredrag om den tekniske utvikling på krigføringens område. At motoriserte avdelinger og moderne tanks øket rekkevidden og hastigheten ved angrep var kjent. Utviklingen av flyvåpnet hadde samme effekt på rekognosering og innsats mot fjerne angrepsmål. Norge var kommet innenfor en interessesfære som landet tidligere hadde stått utenfor.

Den utslitte floskel om at den neste krig føres på den

førriges premisser innleder også denne historieskrivning.

Den rammer neppe de militært sakkyndige, den rammer politikerne. «Nordmennene tenkte i den forrige krigsbanner». Tja, hvem kunne opplyse det norske folk, andre enn dets ledere. Var ikke også dette en oppgave de hadde påtatt seg ansvaret for? Det letteste er selvfølgelig å manipulere et folk som sover.

Helt fra dannelsen av Nasjonal Samling finner man knapt en tale hvor Vidkun Quisling ikke advarte mot forsvarrets forfall, undergraving av forsvarsviljen, falskspill med nøytraliteten, den truende situasjon ute i Europa, Norges nye, utsatte stilling. I den første, fredelige fase blev han knapt forstått av sine tilhengere. Jo mer katastrofen nærmet seg dess sterkere og mer konkrete blev advarslene. De munnet til slutt ut i oppropt den 8. april.

Når nu denne historie intresserer seg for *hva Quisling har sagt og gjort i tiden før regjeringen fikk Norge inn i krigen, er ikke da også dette en del av historien?* Er den ukjent for historieforskerne? Vi tenker her litt på «dei som leitar etter oversyn og samanhang».

Grimnes har nærmest pr.

kløkkeslett avgrenset det kapittel som vi her gjennomgår, kalt FORSPILL, mot det neste som inkluderer 9. april og har fått tittelen OVERFALL.

Bare fotografiet av opproptet fra den 8. april har han valgt å overføre til den 9. for at det dermed kan bli sett som et forvarsel om regjeringdannelsen på denne dato. For oss som var med og delte ut flyvesedlene var innholdet den siste fortvilede advarsel i en serie som føltes endeløs.

Quisling hadde ingen avtale med tyske myndigheter om regjeringdanning. Han kunne intet vite om hvor angrepet ville bli satt inn. Han kunne ikke vite at Blücher blev senket i Oslofjorden og at kongehuset og regjering ville flykte fra hovedstaden. De kunne ha blitt tilbake i Oslo og inngått avtale med tyskerne slik det foregikk i Danmark.

Regjeringdannelsen den 9. april var ikke planlagt, den var en følge av en serie tilfeldige hendelser.

Grimnes omtaler Quisling som en mann «av filosoferende og politisk upraktisk legning». Ja, det må han sandelig ha vært når han annonserte sine «kupplaner» med flyveblader dagen i forveien.

— Bilder og plakater —

Tilstrømmingen av bøker og annet trykt materiale til INO's bibliotek har vært meget god. På to felter ligger vi imidlertid langt etter: Det gjelder

FOTOGRAFIER og PLAKATER

Også slikt materiale er svært velkomment. — La oss bygge opp et skikkelig billedarkiv!

INO, Postboks 924 Sentrum, Oslo 1

MÅNEDENS PERNILLE

Fritt vilt – og fritt bytte

Igen har et loft stått i fokus. Denne gang var det et enormt billedmateriale, som forsvant i maidagene 1945, som ble funnet ved en angivelig tilfældighet.

Tre tilfældigheter i løpet av et år, hvor mye må det da ikke være som venter på sin tilfældighet. Jeg tenker på alt det andre som ble stjålet fra mennesker som hadde vært medlemmer av NS i maidagene 1945. Hvor mange var det som senere kom ut av fengsler og leirer og oppdaget at deres eneste eiendeler var de klerne de gikk og sto i?

Det feires førtiårsjubilee på løpende bånd for tiden, men det aller største kommer først om noen måneder. Også disse

menneskene som har vært avbildet i «Dagbladet» i den senere tid har, hvis de lever, et negativt jubileum å feire.

Først vil jeg skrive litt mer om fotografier. Hva med bildene fra mai- og junidagene i 1945? Har de også kommet bort på mystiske vis? Eller er ikke disse mere tilgjengelige for offentligheten?

Jeg har en venninne, hvis mor ikke bare fikk klippet håret, men også ble offentlig desinfisert, fordi hun angivelig skulle ha vært tyskertøs. Det ble tatt bilder, også av dem med desinfeksjonssprøyten. Hvor er det blitt av disse bildene. Ja, hvor har det blitt av alle disse bildene som viser den rettfærdige behandlingen

av NS-folk, da lov og orden igjen holdt sitt inntog i landet.

Det fortelles at mennesker som tok livet av seg i maidagene, lå utstilt på politistasjonen i Møllergaten, og at fotografier av dem var til salgs. Jeg kan godt forstå at mange var gla for at de var døde, men lenger rekker ikke min forståelse.

Jeg vil ikke gå i detaljer om det jeg har hørt og det jeg har lest, men det er da forunderlig, ja, skremmende, at disse hvis straff skulle være avtjent etter soning og deres rehabilitering tilrettelagt, fortsatt ikke er rehabilitert. De er fortsatt jaget vilt. Jeg har vært inne på det før, men det kan ikke gjentas for ofte.

Men kanskje førtiårsjubileeet blir et jubileum, da alt minnes, også på det store plan. Jalta ble minnet, og det gjorde meg klar over ting jeg ikke visste. En bombing av Oslo første nyttårsdag 1945, hvor bl.a. en trikk full av passagerer ble truffet, ble omtalt. Det var også noe jeg ikke visste, men det har vel blitt snakket lite om det, fordi det var engelske fly som utførte bombingene.

Men det er andre ting jeg har lest meg til, og som burde komme frem under de diverse førtiårsjubileeer.

Hva skjedde med tyskerne i Polen, Tsjekkoslovakia, Ungarn og Jugoslavia etter kapitulasjonen i 1945 og før, mens de sovjetrussiske troppe-

ne marsjerte vestover. Og hva bedrev disse lands innbyggere. La oss få vite det.

Hva skjedde med kvinnene i de erobrede byer, det var ikke bare i Berlin at voldtektene gikk opp i hundretusener. La oss få vite mer om det.

La oss også få vite mer om de bortimot to millioner tyskere som omkom eller ble tatt av dage i de to første år som fulgte etter at Tyskland hadde kapitulert.

Legg også debetsiden på bordet, slik at enhver selv kan gjøre seg opp en mening om hvordan regnskapet balanse-

Pernille.

Hatledal krevde . . .

(Forts. fra side 1)

gå feil i god hensikt. Men dersom en velter skylden over på andre for å tilvende seg selv ufortjent ære istedetfor riksrett, da kan dette først tilgis når det erkjennes og de fryktelige følger det har fått tas opp til samvittighetsfull revisjon.

De som da blir stående igjen med palmegreiner i hendene bør kanskje få sin bauta. Deres antall blir visst ikke større enn at det skulle være overkommelig. Inntil videre bør en stille seg avventende.

OBERST HATLEDAL OG GRANSKINGSKOMMISJONEN

Oberst Rasmus Hatledals 100 års dag den 1. februar ble ikke nevnt i norske massemedia. Navnet hans står ikke i norske skolebøker, og heller ikke ruver han i skriftene om våre store krigshelter.

ALT hva vi har lest om ham sto i «Sunnmørsposten» den 26. januar i år, der journalist Inge Fænn hedret ham gjennom et tilbakeblikk over hans store innsats i april dagene 1940.

Det heter her bl.a.

«Når innsatsen hans skal gjerast kjend avslører den samstundes den forsvarspolitiske van kunna som rådde landet i den tida.

Vi har søkt kjelde i innstillinga frå «undersøkelseskommissjonen av 1945». Fire tjukke bøker som ikkje levnar korkje utanriksminister Halvdan Koht forsvarsminister Ljungberg eller kommanderende gener. Laake meir heider enn det trengst. Stridens eple, nemlig mobiliseringsordren om natta 9. april, fekk mange ulike forklaringar. Kommisjonen skriv at «Oberst Hatledal ga natten til den 9. april på eget ansvar ordre til å innkalle flere avdelinger enn bestemt i den mobiliseringsbeslutning som ble meddelt ham av statsråd Ljungberg. I seg selv er det naturligvis en betenkelig sak å handle i strid med direktiver fra overordnet myndighet. Kommisjonen finner til tross herfor å måtte uttale sin anerkjennelse overfor oberst. Hatledal for hans tiltak».

«Men det låg vanskelege dagar og timar attom før anerkjenninga kom. Heilt frå første dag som generalstabsjef, tale Hatledal for styrking av forsvaret.

Då han braut saman i Gudbrandsdalen 17. april var det etter nærare tre veker mest utan svevn og kvile i kamp for konge og fedreland.

Etter det som er sagt av granskingskommisjonen må ein dra den konklusjonen at regjeringa ikkje tok alvorleg nok faresignala første april dagene 1940. Det vert også understreka i boka «Dagen og forspillet» av dr. philos John Midgaard som skreiv fleire historiske bøker. Boka har han tiligna venen Rasmus Hatledal.

Av granskingskommisjonen går det fram at heilt frå den 4. april var Hatledal på dørene til forsvarsminister Ljungberg, og målet var mobilisering. Om morgonen den 8. april rådde han til mobilisering straks. Tida fram til lunsj gjekk med til avslag frå leiinga og skarpe protestar frå Hatledal. I staden fekk han i oppdrag å rekne ut omkostningar ved mobilisering etter ulike alternativ. Om kvelden 8. april måtte generalstabsjefen sende ut ordre om at regjeringa ikkje vil mobilisere, men at det måtte haldast kontorvakt.

Ein kan vel slå fast etter å ha lese forklaringane og dei konklusjonar granskingskommisjonen har kome fram til at det var den totale forvirring som rådde, og det vart sagt mykje frå politisk hald som dei gjerne hadde sett usagt etter krigen. Det er likevel tydeleg at oberst Hatledal hadde hovudet klårt».

Den britiske krigføring . . .

(Forts. fra side 2)

Britene fortsatte med disse bombetokter over Tyskland, mens Holland, Belgia og Frankrike etter tur bukket under for den tyske krigsmaskin. Veale forteller på side 17-18 hva hensikten var med disse tokt:

«Alle visste at den tyske sivilbefolkning ble slaktet ned i massevis, men det ble trodd at dette var et uunnåelig biprodukt av angrepene mot militære mål. Det bekvemmelige resonnement ble godtatt at den tyske sivilbefolkning nårsomhelst kunne bringe sine lidelser til avslutning ved betingelsesløs overgivelse.»

De Poncins føyer til på side 36:

«Mens militære ledere av den klassiske skole holdt flyvåpenet som et langdistansevåpen hvis rolle lå i angrep på fiendtlige arméer, var den britiske fly-marsjall Tranchard ikke handicappet av antikke militære tradisjoner eller moralske skrupper. Han mente at flyvåpenet kunne bli satt til mer virkningsfullt bruk ved planlagte angrep mot industri-sentra og tettbefolkede strøk, som både var lettere å finne og mindre risikable mål.» (For flyverne).

I Storbritannia hadde man allerede i 1934 påbegynt et massivt oppbygningsprogram av flyvåpenet etter Trenchards planer, spesielt av tunge langdistanse-bombefly som skulle foreta den såkalte strategiske bombing, som gikk ut på å «legge bombetepper» over store byområder og industri-sentra. Tyskerne hadde derimot satset på at flyene skulle brukes direkte i kamphandlingene, som f.eks. stubombeflyene.

Fra først av hadde terrorbombingen også et annet formål. De fleste mente at landet ikke hadde noe å kjempe for, og det ble på flere hold arbeidet for å få istand en hederlig forhandlingsfred. Dette fant krigstilhengerne det nødvendig å få satt en stopper for. Et ledd i dette var at Chamberlain, som nevnt, måtte gå av og ble erstattet av Churchill.

Som nevnt foran, var terrorbombingen av Tyskland kjent i England, og det ble flere ganger spørsmål om den i Parlamentet, men hver gang ble den benektet. Det ble svart at bare militære mål ble bombet. Men Veale skriver på sin underfundige måte at han som svarte på spørsmålet hadde

«stiff upper lip» – stiv overleppe!

Men i 1953 kom det ut det første bind av det offisielle verk om det britiske luftvåpen 1939-45. Det var helt ut bygget på offisielle dokumenter og godkjent av luftministeriets krigshistoriske avdeling. Der står det bl.a. at ødeleggelse av oljeanlegg og fabrikker i Tyskland bare var luftvåpenets sekundære mål da toktene tok til i 1940. «Det primære formål med disse tokt var å tirre opp tyskerne til å foreta gjeldelsesangrep av liknende art mot England. Slike bombetokter ville vekke voldsom harme mot Tyskland i Storbritannia og således skape en krigspsykose som det ikke var mulig å være foruten i en moderne krig.» («Advance to Barbarism», s. 184).

Det var en genial plan, og det forledet også tyskerne til å foreta en rekke bombeangrep mot britiske byer utpå høsten 1940. Veale forteller også at det britiske publikum etter disse tyske angrep var overbevist om at ansvaret hvilte på de tyske lederne og var et positivt bevis for naziregimet, ondskap.

I 1961 ble det også kjent at den såkalte Lindemanplan ble vedtatt gjennomført av Krigskabinettet i 1942 og gjennomført fra høsten av. Etter denne plan «måtte bombingenes rettes spesielt mot den tyske arbeiderklassens hus. Middelklassens hus hadde formeget åpen plass mellom seg, og det ville føre til bortkastede bomber. Fabrikker og militære mål ble glemt, unntagen i offisielle meldinger, da de var for vanskelige å treffe. Lindemanplanen gikk ut på at med total konsentrasjon om produksjon og bruk av bombefly, ville det være mulig å ødelegge 50% av alle hus i en by med mer enn 50 tusen innbyggere.» (Sir Charles Snow: «Science and Government» side 47-48.)

Etter denne plan ble så alle tyske byer etter tur rasert. Men dette var ikke alltid tilstrekkelig. Etter å ha herjet Dresden, fikk menneskene denne ordre:

«I natt er deres mål Chemnitz. Dere skal dit for å angripe flyktningene som samler seg der, spesielt etter siste natts angrep mot Dresden.» (David Irving: «Destruction of Dresden», s. 155.)

Da dette ble kjent for offentligheten, var det gått 15 år siden de tyske lederne var blitt strangulert ved hengning av representantene for denne form for krigføring.

AIB.

Bør vi få att Arbeids-tenesta?

Dette innlegg har eg også hatt inne i «Frihug»:

«Den som ikkje vil, han skal,» vart det ofte sagt før, i ei hardare tid enn vår.

Det spørst, om ikkje denne enkle parolen har større aktualitet i dag enn nokosinne før.

NORSK SKOLEBLAD oppdaga, etter å ha vendt seg til ei rekkje arbeidskontor, at mange unge veit lite om arbeidslivet. Når dei er ferdige med den niårige, vil dei ha eit lett arbeid med mykje fritid – og god løn attpå. Dei tek ikkje kva som helst – går heller arbeidslause. Ansar lite på tilbod om halvårige arbeidskurs, men vil gjerne køyre bil.

Dette burde vel ikkje serskilt undre organet for dei krefte ein kanskje fyrst og fremst kan takke, at halepartiet etterkvart har vorte den mest utsette delen av menneskekroppen. Etter å ha slite mest berre på buksbakken gjennom ei lang årrekke, har ein i allefall vorte godt akklimatisert for bilkøring. Ulærde folk har lenge vore overtydde om at den utvida skulegangen kom til å fostre mange arbeidssky menneske.

Personleg er eg overtydd om, at den mest effektive måten til å få redusert talet på yngre dagdrivarar og få dei til å forstå kva velsigning ordentleg kroppsarbeid eigentleg er, er ei slik pliktig arbeidsteneste som vi hadde under krigen. Den gongen vart arbeidstenesta av ein heilt serskild grunn upopulær. Men metoden var visst god nok, i prinsippet. Det vilde heller ikkje verte vanskeleg å finne arbeidsoppgåver: Skogplanting, turrlegging av vassjuk jord, onnearbeid hjå bøndene, bygging av gards- og skogs-vegar – for å nemne nokre få: Arbeid som kunde utvikle både fysisk og åndeleg styrke – omsider også arbeidsglede. Ungdom i flokk arbeider villigare og finn meire mening i arbeidet enn berre ein for ein. Det har vi sett so ofte. Den same tendensen gjorde seg gjeldande i den gamaldage «dugnaden», som sikkert var litt av ei oppleving for deltakarane – noko som sette ekstra kulør på kvardagen.

Friskt arbeid i flokk vilde og vere den beste motvekt mot det

(Forts. side 8)

Støtt våre annonsører
– de støtter oss!

Med norske frontkjempere . . .

(Forts. fra side 1)

i et manende prosadikt. En norsk frontkjemper og en norsk frontsoyster la derpå en stor krans ved korset og så fulgte tappenstreken. Det ble en uforglemmelig morgen for alle tilstedeværende.

Neste dag startet selve bussturen, med Salzburg som første stoppested.

Bussen var en turistbuss i toppklasse med såvel kaffebar som toalett. Baren ble betjent med fabelaktig, frivillig innsats av vår kamerat Anno, tysk-naturalisert nederlander. Ikke minst hans utrettelige service bidro sterkt til den fine stemningen ombord.

Også i Salzburg sto frontkamerater klare til å vise oss rundt i byens mange severdigheter og vi fikk et interessant innblikk i byens historie, faktisk helt tilbake til førhistorisk tid.

Fra Salzburg gikk ferden til St. Leonhard hvor vi hadde nattkvarter. Her var divisjon Wikings siste kommandør, Karl Ullrich, møtt opp for å treffe oss. Resultatet var en festlig kameratkveld i et hyggelig, typisk østerriks vertshus med god mat og god vin. En liten tur over grensen til Vest-Tyskland neste morgen, bragte oss til Berchtesgaden. Med sikker sans for turisme har tyskerne utnyttet de mulighetene som de gjenstående deler av Hitlers feriested byr på. Riktignok foretok de allierte endel sprengninger av anlegget, men det er nok igjen til at en nesten helårlig strøm av turister fra alle verdens land besøker det gjenstående. Spesiellbusser bringer turistene opp fjellveien som er spekket med hårnålsvinger og som også byr på en enestående utsikt over ville fjell og vakre daler.

Ved øvre endestasjon for bussene steg vi ut og gjennom en lang tunnel inn i fjellet, kom vi til den praktfulle heisen som fører turistene opp til D-huset (Diplomatenhaus, også kalt Ørneredet) på toppen av Kehlstein. Huset er nå restaurant og her drakk vi kaffe og nød den storslagne utsikt.

Men vi måtte holde det planlegte reiseskjema og utpå dagen satt vi igjen i bussen, tilbake inn i Østerrike og på motorveien sydover.

Ved 19.00-tiden nådde vi Krumpendorf og hotellet som skulle huse oss de tre følgende netter. Her vanket det middag og under denne kom de strømmende, - østerrikerere og tyskere fra Forbundsrepublik-

ken, flamer, vallonere, franske. En større kontingent dansker hilste oss med jubel. Det samme gjorde 10-12 norske som var kommet i privatbiler.

Det utspilte seg rørende gjensynscener. En danske og en nordmann står plutselig overfor hverandre, først spørrende tause, og så - med ett - gjenkjennelsen og gleden. En dag i september 1941 kjempet de i samme tropp i slaget ved Dnjepropetrovsk. Troppen kom inn i russisk kryssild og hadde store tap. Her ble dansken hardt såret og nordmannen, sammen med en annen danske, fikk tilslutt brakt ham bakover til saniteten. Nå så de hverandre igjen for første gang på 43 år. Intet under at flere av de omkringstående fikk fuktige øyne.

Lørdagen sto til fri disposisjon. Bussen brakte oss inn til Kärntens hovedstad Klagenfurt. På torvet var det konsert. Et østerriks musikkorps, et italiensk ungdomskorps og et tysk pikeorkester avløste hverandre med lystige folketoner og friske marsjer i det strålende høstværet.

I byens konsertsal ble det holdt et velkomstmøte for alle tilreisende til Ulrichsbergstevnet, med taler av byens og landets offisielle representanter, av stevneledelse, av det europeiske veteranforbundets utsendinger og hilsningstaler både for europeiske og oversjøiske land, alt med vekt på forbrødring og fred over landegrensene mellom frie folk og nasjoner.

Folk eller organisasjoner som hadde gjort seg særlig fortjent i forbrødringsarbeidet ble tildelt «Croix du Cornu» ant de l'Europe», de europeiske krigsveteraners kors, (deriblant en nordmann) og «das Ulrichberger Ehrenzeichen» i gull. (blant annet til to nordmenn) Ulrichbergdagens høydepunkt var søndagens stevne på Ulrichberg. Det er vanskelig å si om ordet FOLKEFEST er det mest dekkende, eller om ordet FOLKEHØYTID er bedre. I alle fall var tilstrømningen rekordartet (over 10 000 i følge politiet) til tross for dårlig vær. Det var veteranforeninger, sangkor, studentforeninger i sine fargerike og historiske uniformer, foruten enkeltpersoner i tusentall. Bak «die Ulrichberggemeinschaft» står foreninger og forbund i Østerrike med et samlet medlemstall på 87 000.

Det er et fredens stevne og

en manifestasjon av viljen til å bygge en verden i fred og frihet. Forsvaret i Østerrike var representert ved sjefen for Kärntens divisjon og med Klagenfurtgarnisonens musikkorps, og ved æresvakter. Dessuten stilte forsvaret, Bundesheer, sine terrengvogner til disposisjon for transport av gamle, invalider og andre uføre. En viktig faneborg omkranset talerstolen og der var også et stort norsk flagg. Ved siden av talerstolen var reist et feltalter og biskopen av Kärnten forrettet feltgudstjenesten sammen med en evangelisk prest. Biskopen var selvfølgelig katolsk, som den overveiende del av befolkningen er.

Klokkeklang fra kirkeruinens tårn åpnet stevnet. Kärntnerklokken, samklang og kalte folket til høytid. Derefter fulgte den østerrikske stats-hymne og Kärntens egen vakre nasjonalsang, spilt av garnisonskorpset. Så fulgte festgudstjenesten hvor sangkorene virket med. Dagens hovedtale holdt Kärntens landeshauptmann (regjeringssjef) Wagner, (sosialdemokrat) som mantede alle til å verdsette de falnes offer og å bygge en bedre fremtid i fredens og frihetens tegn i taknemlighet over at vi overlevde og i kjærlighet til våre land.

I samme ånd fulgte så en rekke hilsningstaler fra utlandet. En italiensk general, en britisk armeoffiser, en skotsk ubåt-veteran, en dansk garde-løytnant, en fransk høyt dekorert veteran, en nederlander, en amerikaner, en kanadier, en norsk frontkjemper o.s.v. dels på tysk, dels på sine egne språk som ble oversatt.

Det hele ble avsluttet med sangen «Ich hat einen Kameraden» og med ni skudds salut.

Den store mengde kranser som var plassert på rekke og rad foran talerstolen ble så båret inn i kirkeruinen og plassert ved falnetavlene. Den norske, med bånd i norske farver, bar innskripsjonen «En hilsen fra Norge. Vi glemmer dere ikke».

Om kvelden fortsatte arrangementet i flere store lokaler, bl.a. i kursalen i Krumpendorf hvor den i særlig grad var viet de utenlandske tilreisende. Dette enorme lokalet ble så bristende fullt at det måtte tas flere omliggende lokaler i bruk. En virkelig folkefest, der musikk og folkoregrupper avløste hverandre.

Neste morgen, mandag, forlot vi Krumpendorf og Klagenfurt fulle av gode minner. Solen skinte igjen og det ble en

deilig busstur til Graz, bl.a. gjennom strøk hvor noen av de tyske og norske kamerater hadde utkjempet de siste oppholdne kamper mot den fremrykkende røde armé, inntil kapitulasjonen.

I Graz ble vi kjørt rett til rådhuset og i rådssalen hilste stedfortredende borgermester, Gemeinderat Peter Fauster, oss velkommen på byens vegne og overrakte oss en vakker bok om Graz historie med spesiell vekt på gamlebyen.

Som en hilsen fra Norge overrakte vi ham en gavepakke. Vi ble deretter buden på snitter og vin i mottakelsesrummet og før vi forlot rådhuset for å bli vist rundt i sentrum, takket reiselederen gemeinderat Fauster for den vennlige mottakelsen. Det var en stor ære og glede for oss å gjense vår rekrutts kjære Graz. Ikke minst måtte det fremføres en takk fra Norge for de muligheter den bød og byr norsk studerende ungdom og som gjør at navnet Graz har en så god klang i Norge.

Det ble en virkelig begivenhetens dag, for fra rådhuset kjørte vi ut til Graz-Wetzelsdorfs kaserne hvor endel av reisedeltakerne hadde hatt sin rekruttid fra februar til april 1941.

Vi ble mottatt i porten av plasskommandanter, Oberstløytnant Walther Konerzny, som personlig førte oss rundt i kaserneområdet. Minnene vektet til live. Bygningene stod som vi husket dem. Ekserisiplassen, idrettsplassen, kantinen og kompanibygningene. Den eneste forandring i bildet var alle trærne og det frodige grønne. Men preget av renhet og orden kjente vi igjen.

Kommandanten innbød så hele reiseselskapet til middag i underoffiserskantinen hvor det vanket gulasj, naturligvis med øl og dram, og en velsmakende dessert.

En representant for 1941-rekruttene holdt en kort tale og uttrykte vår takk og glede over all gjestfrihet og over å oppleve kasernen i samme gode stand vi husket den fra «damals», og overrakte kommandanten en gave. I sin svartale uttrykte oberstløytnanten at det var en glede og en ære å motta oss, og lovet å gjøre sitt til at kasernen fortsatt skulle holdes i den gode stand i pakt med den rike militære tradisjonen.

Da vi samlet oss til avskjed ved porten, takket vi ham nok en gang med et rungende trefoldig hurra.

Ferden gikk så til de falnes

gravlund i nærheten, hvor en blomsterbukett ble lagt på gravstenen til Fritz Vogt, den legendariske sjefen for 1 bataljon i regiment «Norge». Han ble hardt såret og døde av sine sår den 3. april 1945. Fire dager tidligere, den 30. mars 1945, ble han tildelt jernkorsets ridderkors med ekeløv.

En grav til ble smykket med blomster. Vår falne kamerat, Fritz Schreder lå her. Og vi sto samlet bak hans enke. Plutselig og gripende, som en manifestasjon av troskap mot de falne og folk og fedreland, helt spontant, sang vi første verset av «Treuelied», Max Schenkendorfs sang fra 1812 som ble en slags «nasjonalsang» i Waffen SS under krigen.

Så tok vi rørende avskjed med våre Graz-venner og startet for siste etappe: Graz-Wien.

Om kvelden ankom vi vårt «gamle» vertshus, hvor vi feiret en siste aften med våre tyske, østerrikske og danske venner. Nye kamerater og venner, gamle som var dukket opp, et sammensveiset reiseselskap med mange store og vakre opplevelser og inntrykk, en reise gjennom et av Europas vakreste land med gjestfrihet overalt.

Det var virkelig en reise verd.

Deltaker.

Bør vi få att . . .

(Forts. fra side 6)

uhyggeleg tiltakende bruket av narkotika, alkohol og tobakk - ting som eg trur menneska i dag ofte triv til fordi dei ikkje har funne sunne «insitament» for livglede, eller kjenner seg einsame.

Arbeidsglad

«Legionsminner»

fra Den norske legions historie (1943) ønskes kjøpt.
B.M.: «Interessert»

AV PLASSGRUNNER

må vi forbeholde oss retten til å forkorte innkomne manuskripter. Oftest gir vi innsenderen varsel om dette, men like før vi må levere manuskripter til setting, kan det bli for liten tid til det.

I et jubileumsår

VI er inne i et hei tjuandes jubileumsår:
45 år siden krigen brøt løs.
40 år siden freden brøt løs.
Et hets-år der du vil få merke at det er mere populært å ta feil med
de mange, ENN Å HA RETT MED DE FA.
Takk for all ammunisjon til vår opplysningskamp.
Takk, kamerater, for de mange vennegaver.
Du skal vite at de er nødvendige!

«VENNEGAVER» fra «Folk og Land»s venner. Takk for følgende bidrag:

O. H., Oslo 3	100,-	H. B., Rollag	20,-
O. Ø., Oslo	100,-	A. T., Geilo	200,-
K. A. R., Nesøya	120,-	M. H., Skollenborg	120,-
S. M., Stabekk	100,-	O. S., Larvik	150,-
K. H., Eiksmarka	100,-	O. S., Larvik	50,-
L. F., Lommedalem	100,-	R. V. S., Rjukan	200,-
J. S., Asker	20,-	S. H., Skien	320,-
R. J., Ski	50,-	B. T., Skien	100,-
S. T. B., As	100,-	O. M. M., Hjuksebo	100,-
E. N., Moss	100,-	A. N., Porsgrunn	400,-
L. G., Gressvik	100,-	J. B., Porsgrunn	70,-
K. B., Saltnes	100,-	O. K., Bø	100,-
E. E., Sarpsborg	1 000,-	K. AA., Vrådal	100,-
A. E., Skjeberg	70,-	T. L., Rauland	100,-
P. B. G., Aurskog	200,-	M. D., Arendal	200,-
E. R., Rømskog	20,-	O. K., Kristiansand	50,-
J. R., Kongsvinger	50,-	P. O. S., Stavanger	100,-
A. S., Kirkenær	100,-	S. S., Stavanger	100,-
K. H., Tangen	120,-	R. S., Stavanger	70,-
H. C., Moelv	200,-	S. T., Tjelta	80,-
H. G., Våler	100,-	O. T. T., Sandnes	100,-
A. V., Våler	20,-	R. H., Sandnes	120,-
S. L., Våler	80,-	J. H., Bryne	100,-
H. S., Elverum	100,-	G. H., Turøy	20,-
G. F., Rena	200,-	O. W., Haugesund	100,-
G. H., Rena	50,-	G. D., Bergen	200,-
E. E., Tynset	100,-	K. J., Bergen	100,-
E. B., Lillehammer	100,-	J. V., Landås	100,-
K. K., Lillehammer	200,-	B. AA., Sandviken	100,-
A. K., Kvam	20,-	L. V., Aure	100,-
K. H., Otta	100,-	V. L., Sæbøvågen	50,-
G. S., Bjonerøa	50,-	S. M., Mundheim	120,-
J. S., Gran	120,-	M. K., Kristiansund	420,-
L. R., Brandbu	50,-	O. E., Grimo	220,-
O. N. T., Lena	150,-	L. S., Guddal	50,-
E. F., Kapp	220,-	S. L., Viksdalen	20,-
H. L., Kapp	120,-	K. H., Leksvika	100,-
J. F., Gjøvik	220,-	O. H., Hegra	120,-
K. U., Nord-Torpa	100,-	N. J. W., Viggja	250,-
A. G., Ulnes	50,-	P. S., Selbu	80,-
J. F., Ulnes	120,-	J. S., Steinkjer	120,-
H. H., Drammen	100,-	H. L., Namsos	100,-
H. S., Røyken	420,-	K. S., Mo	100,-
J. M., Skoger	170,-	O. C., Narvik	20,-
R. R., Holmestrand	100,-	F. Ø., Ankenesstrand	100,-
A. H., Holmestrand	20,-	E. H., Revsnes	100,-
B. R., Revetal	50,-	I. S., Tromsø	100,-
E. AA., Tjøme	100,-	J. F., Sverige	120,-
G. J., Horten	40,-	M. E. L., Malme	100,-
O. S., Krøderen	120,-	E. R., Arvika	200,-

Hvorfor ikke flere . . .

(Forts. fra side 1)

Hva med en utførlig reportasje om dannelsen av Norsk-Tysk Handelskammer under krigen? Hvorfor var det så viktig å etablere dette som et samarbeidsorgan med tyskerne? La oss få fram hvem som satt i styret, initiativtakerne, og kanskje en medlemsliste. Det fleste var neppe medlemmer av NS, men burde ikke deres etterkommere ha krav på å få vite litt mer om denne innsatsen? Noen fotos av forgrunnsfigurerne vil sikkert glede deres etterkommere. Deres fedre var jo med og skapte historie som det bør kastes lys over.

Kunne man ikke få en reportasje, også rikt utstyrt med fotos, over hvilke embedsmenn og polititjenestemenn som var involvert i arrestasjonene av norske jøder i 1942. Hvorfor ikke kombinere det med en reportasje om jurister som under hele krigen satt i domstolene og dømte etter de s.k. nazistiske lover. Det må antas at både de pårørende til disse jurister og pårørende til de dømte kunne ha nytte av en slik offentliggjørelse. Gjerne som sagt med fotos.

En liten føljetong om økonomiske landssvikere ville heller ikke være så dumt. La oss nå endelig få fram hvilke firmaer det var, hvem som ledet dem, hvem som satt i styrene, og gjerne hvem som var deres juridiske rådgivere. Det er garantert økning i løssalget. Mange vil kjenne seg igjen, og mange vil få kastet historiens lys over sine fedre. Fotos kan sikkert skaffes gjennom Dagbladet.

En reportasje mange venter på er vel Riksrådsforhandlingene. I første rekke holder det vel med en fotoreportasje over hvem som ønsket Kongens abdikasjon i 1940. Deres pårørende har sikkert ikke noe imot en skikkelig presentasjon når intensjonene er å kaste lys over okkupasjonshistorien.

Skulle Dagbladets historiemedarbeider ha behov for flere opplegg kan det sikkert skaffes. Økning i løssalget er garantert.

Samtidig får han tilfredstillet sitt ønske om å kaste nytt lys over okkupasjonshistorien. Jeg tror alvorlig ikke at NS-barn i 10-12 års alderen er det som blir stående sentralt når okkupasjonshistorien skal skrives.

Vi venter i spenning på fortsatt «ærlig» reportasje. Intensjonene er jo så avgjort hederlige, så hvorfor ikke få fram alt som kan kaste lys over okkupasjonshistorien. Hensynet til pårørende har man jo knesatt som betydningsløst. Hvorvidt en slik reportasje er lovlig eller ikke er uvesentlig når det gjelder fhv. NS-folk, så hvorfor ikke praktisere litt likhet for loven?

ARVID

Besynderlig

Så over til C.C. som nok en gang presiserer at han er betenkt over at Stortinget har stoppet utbetaling av lønn til en person som er siktet for grovt landssvik.

Det er besynderlig hvor mange pressefolk og advokater som i denne forbindelse er blitt bekymret. Men vil man da gå inn for apartheid, eller skal det være noenlunde likhet for loven?

C.C. hevder at en Arne Treholt unektelig er forhåndsfellet hårdere enn noe annet menneske i moderne tid.

Unnskyld, men hva er nå dette for slags tøy? Er C.C. virkelig så uvitende om vår moderne historie?

Norge har en massiv prese-

dens for at landssvik skal straffes «strengt, men rettfærdig». For 40 år siden ble titusenvis av norske kvinner og menn – tildels barn – forhåndsdømt med øyeblikkelig virkning og fratatt praktisk talt alt de eide eller hadde.

Hvem våget å si noe om lønn?

Høsten 1955 vedtok stortingets flertall at embetsmenn som urettmessig var fratatt lønn, ikke skulle etterbetales noe, med den begrunnelse at på det tidspunkt var kravet foreldet!

Hva sa C.C. og de andre bekymringsfulle da?

(Åge Stornes

i «Morgenbl.» 17/1 1985.)

Jeg fikk sjokket

Herr redaktør

Jeg tror ikke på dette snakket om overfølsomheten hos barn nå for tiden.

Under vinterkrigen i Finland ble det satt igang en slags Gallup for å bringe på det rene den psykiske skadevirkning på barn etter bombeangrepene på hovedstaden. Det viste seg at barna ikke led av noen som helst sjokkvirkninger.

Det samme har vist seg hos barn i Libanon.

En gang satt lille Liv, 5 år, og jeg med billedbibelen, som var fargelagt og fin. Da jeg kom til korsfestelsen med blod og tornekrone, bladde jeg hurtig over, men på barns vis reagerte hun lynsnart, skjøv fingrene mine til side og skulle se hva jeg sprang over. Jeg ville jo bare ikke risikere at hennes «følsomme sinn» skulle lide ved å se et slikt grusomt bilde.

Og det lille vakre barn så lenge på bildet, og snart ventet jeg på at tårene skulle falle. Det falt stor stillhet over oss. Så kom det endelig – de forløsende ord: «Hvor lange spiker var det? Så lange . . .»? og hun holdt armene ut.

Men da hun så spurte: «Hvorfor har han ingen spiker gjennom hodet?», sa lukket jeg boken hurtig og bestemt.

Det var jeg som fikk sjokket.

SENIOR, Trondheim

To Kirkehøvdinger

Martin Luther:

«Det er ikke rådelig for noe menneske å tale mot sin samvittighet.»

Eyvind Berggrav:

«Alle måtte forstå at jeg talte med dobbelt bund».

30.10.84. meldes fra Polen at presten Jerzy Ppopielusko er myrdet. I sin siste preken skal han hagt:

«Noen ganger må vi betale prisen for å si sannheten».

H.

AVERTER I

FOLK og LAND